

Pričujoča monografija je odličen primer, ki kaže na plodovitost interdisciplinarnega sodelovanja (arhitektura, geografija, agronomija) pri načrtovanju regionalnega razvoja in izboljšanju gospodarjenja s prostorom.

Mimi Urbanc

Marijan M. Klemenčič, Barbara Lampič, Irma Potočnik Slavič:
Kmetijstvo v občini Ljubljana: relikv ali razvojni potencial
GeograFF 3

Ljubljana 2008: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Oddelek za geografijo, 149 strani, 28 preglednic, 25 zemljevidov, 7 grafikonov, 2 shemi, 17 fotografij, ISBN 978-961-237-276-7

V nasprotju z drugo knjigo v zbirki GeograFF, ki obravnava kmetijstvo na območju hitro razvijajočega se slovenskega glavnega mesta, je tretja knjiga namenjena obravnavi razvojnih potencialov obrobni podeželskih potencialov v naši državi. V izhodiščih so avtorji zapisali, da je obravnavani del slovenskega podeželja demografsko osiromašen in družbenogospodarsko šibek. Znotraj te splošne podobe pa se povsod pojavljajo posamezna zdrava razvojna jedra, ki pa so zelo občutljiva na širše socialne razmere, denimo omrežje šol in varstvenih ustanov. Njihova razvojna pomanjkljivost je prevladujoča finančna šibkost, ki onemogoča razvoj sodobnega podjetništva. Prav to je, poleg neznanja ali bolje rečeno neinformiranosti, največja razvojna ovira.

Podeželje 21. stoletja je raznolik, dinamičen, zapleten in globaliziran prostor; z raziskovalnega in življenjskega vidika ni zaprta in ustaljena kategorija in tudi ni geografsko omejeno. Sodobno podeželje tudi ni ločena prostorska, gospodarska, socialna, okoljska in kakšna druga, ampak povsem kompleksna kategorija. Kot takšno zahteva prostorsko majhne, a poglobljene raziskave, ki lahko v toku časa ob upoštevanju družbenogospodarskih sprememb pojasnijo njegovo preobrazbo in razvojne možnosti.

Neizpodbitno dejstvo je, da nove družbenogospodarske razmere in njihovi prostorski učinki terjajo bistvene spremembe v načinu gledanja in razumevanja sodobnega slovenskega podeželja.

V zvezi s tem sta recenzenta Jernej Zupančič in Vladimir Klemenčič v svoji oceni poudarila: »... *Monografija treh avtorjev predstavlja zaključeno, temeljno geografsko in temeljno znanstveno delo, osnovano na večletnem empiričnem delu, ki je iskalo odgovor na zapleten sklop vprašanj dinamičnega družbenega in prostorskega razvoja Slovenije v zadnjem desetletju. Z vztrajnim raziskovanjem strukturnih značilnosti so odkrili številne potencialne, a tudi pasti podeželskih območij. Toda prednost podeželskega prostora, če strnemo ugotovitve avtorjev, je v doseganju harmoničnega ravnovesja med prvinami (vsaj po videzu) tradicionalne kulturne pokrajine in inovacijami kvalificirane, zavedne in angažirane prebivalstvene strukture, kar vodi v vitalnost obsežnega dela podeželskih območij Slovenije...*«.

Publikacija, ki je opremljena tudi s seznamom uporabljenih okrajšav in stvarnim kazalom, je razčlenjena na vsega tri poglavja. Vsa imajo razmeroma pomenljive, rekli bi lahko kar poetične naslove, ki na prvi pogled ne razkrivajo in pomensko razmejujejo obravnavane tematike, kar pa nadomestijo »udarni« naslovi podpoglavij, ki jasno definirajo vsebinske poudarke. Tako prvo poglavje z naslovom Slovensko podeželje – sodobne želje v starih tirnicah? sestavljajo podpoglavja Proučevanje razvojnih dejavnikov na podeželju, Izbrana obrobna podeželska območja Slovenije in Terensko delo je ključ do razumevanja problemov na podeželju. Drugo poglavje Življenjska nemoč podeželskih struktur, ki je zlasti v drugem delu prevladujoče analitsko, je vsebinsko najbolj razčlenjeno, saj ga sestavlja sedem podpoglavij: Soodvisnost med mestom in podeželjem, Spremenjena politika razvoja podeželja, Sodobna vloga kmetijstva na slovenskem podeželju, Demografska (ne)živost obrobnihi podeželskih območij Slovenije, Družbenogeografska sestava prebivalstva ter Vsebina in funkcija podeželja z vidika lokalnega prebivalstva. Rekli bi lahko, da je to poglavje izhodišče za sintezna, s pogledom na prihodnost prežeta spoznanja, ki jih ponuja zadnje, tretje poglavje z naslovom Razvojne priložnosti obrobnihi podeželskih območij Slovenije. Sestavljajo ga podpoglavja Ekološko kmetijstvo, Dopolnilne dejavnosti na kmetiji, Tipološka členitev slovenskega podeželja ter Razvojne težnje in procesi (obrobnihi) podeželskih območij.

Če se omejimo le na tipološko členitev podeželja, lahko pridemo do spoznanja, da avtorski prispevek predstavlja družbenogospodarska tipologija »problemskega« podeželja, izvedena na podlagi petih kazalnikov z ustreznimi merili: starostne sestave prebivalstva, vitalnosti gospodinjstev, velikosti gospodinjstev, izobrazbene sestave in aktivnosti prebivalstva. S celovitim vrednotenjem so avtorji obravnavana območja razvrstili v tri skupine, ki so jih poimenovali podeželje dobrihi priložnosti, zastajajoče podeželje in odmirajoče podeželje.

Kot obrobna podeželska območja so podrobneje preučena (navedena so v enakem zaporedju kot v knjigi) Goričko, Murska ravan, Haloze, Posotlje, Suha krajina, Bela krajina, Zgornja Savinjska dolina, Loški potok, Zgornje Posočje in Goriška brda. Vseh deset navedenihi območij je bilo vključenih v raziskavo Strukturni problemi in razvojni izzivi slovenskega podeželja v evropski razsežnosti, ki je bila izvedena v okviru Ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2001–2006. Opravili so jo sodelavci Oddelka za geografijo Filozofske fakultete in Inštituta za agrarno ekonomiko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani ter Inštituta za trajnostni razvoj.

Povprečno je bilo na vsakem območju podrobneje preučenihi med 6 in 10 naselij, kjer so bile izvedene terenske raziskave. Skupaj je bilo sistematično obdelanihi 73 naselij, ki so imela leta 2007 skupno 9754 prebivalcev. V analizo je bilo zajetega 46,8% tamkajšnjega prebivalstva. Ob tem je bilo z namenom analize vitalnosti izvedenihi več kot 1300 anket po gospodinjstvih, v le malo manj kot 1000 gospodinjstvih je bila izvedena anketa o razvojnihi problemih in priložnostihi, kot jih vidi domače prebivalstvo, na 64 anket so odgovorili nosilci dopolnilnihi dejavnosti na kmetiji, 79 kmetij pa je bilo vključenih v anketiranje energetske intenzivnosti. Podatki, pridobljeni s terenskim delom, predstavljajo ažuriranje in nadgradnjo obstoječihi podatkovnihi baz, dodajajo nujno potrebno realno sliko o stopnji intenzitete pojavov in procesov na izbranihi območjih slovenskega podeželja ter problemsko dopolnjujejo obstoječe kartografske prikaze.

Razvojno problemska območja predstavljajo težišče predstavljene raziskave, čeprav se avtorji na mnogih mestih lotevajo problematike celotnega slovenskega podeželja. Pri tem kot ključne razvojne probleme izpostavljajo demografske in okoljske probleme, zemljiško-posestno razdrobljenost, prepuščenost prebivalstva lastni kapitalski, organizacijski in podjetniški »nemoči«, razkranjanje vaške skupnosti in neuskldajeno delovanje razvojnih dejavnikov.

Čeprav ob bežnem pregledu izgleda, da je publikacija sestavljanka problemskega paberkovanja, gre avtorjem priznati, da jim je ob izpostavitvi, funkcijski opredelitvi in prostorski umestitvi ključnih razvojnih dejavnikov uspelo dokaj celovito predstaviti izrazito kompleksno problematiko, pri čemer so se naslonili tudi na najnovejša teoretska spoznanja, ki prežemajo obravnavo tovrstne problematike v razvitih deželah sveta.

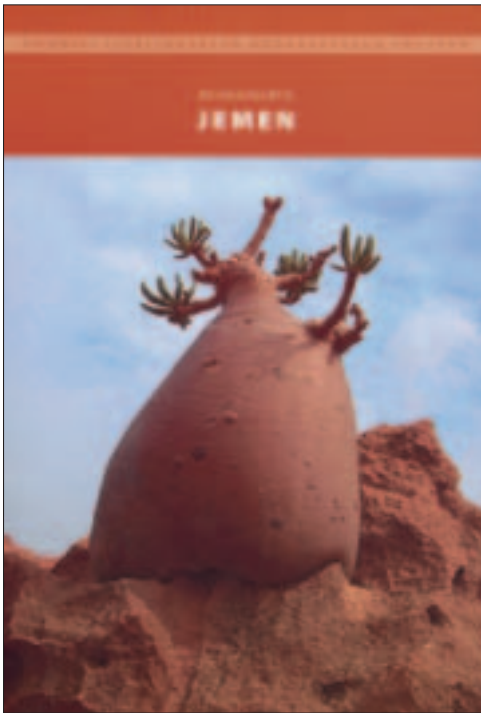
Drago Kladnik

Bojan Erhartič:

Jemen

Vodniki Ljubljanskega geografskega društva

Ljubljana 2009: Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, 154 strani, 84 fotografij, 16 zemljevidov, 3 grafi, 3 preglednice, ISBN: 978-961-254-151-4

Država Jemen, ki leži na skrajnem jugozahodnem delu Arabskega polotoka, velja za zibelko starodavnih civilizacij, deželo kraljice iz Sabe, prepleteno s tradicionalnimi karavanskimi potmi začimb in dišav, kjer se prostrane puščave prepletajo z oazami in suhimi dolinami nekdanjih vodotokov. Tokrat imamo pred seboj vodnik o Jemnu, plod prvomajske ekskurzije Ljubljanskega geografskega društva, ki je potekala v letu 2009.